

DIAMOND

IZTOK TOMAZIN

Longs Peak (4336 m) vlada nad gorami v narodnem parku Rocky Mountain v Coloradu. Njegova vzhodna stena predstavlja 600 metrov previsov in navpičnih plošč, ki zahtevajo vrhunsko tehniko plezanja vseh težavnostnih stopenj v pravih alpskih razmerah in v tako slikovitem okolju, kot si ga le redki lahko predstavljajo. Sredi te stene je Diamond, eden najimpresivnejših delov skalne arhitekture v Coloradu in obenem ena redkih sten v tej državi, ki res zaslužijo vzdevek »velika stena« (big wall). Borbe, ki so se vršile v tej steni, sodijo med najbolj dramatične dogodke v zgodovini alpinizma v Coloradu. (Prevod iz knjige »Climbi«.)

Čeprav je mogočni Longs Peak s svojimi stenami in strmimi pobočji igral eno najvažnejših vlog v alpinizmu Colorada, pa je njegova najtežja stena — Diamond s svojo neizprosno gladko, navpično in previsno pojavo že v kali zatrla vsako misel na vzpon. Nekaj težkih nesreč je vzhodno steno ovilo v meglo skrivnostne nedostopnosti in le redki so se ji približali, še redkejši pa so bili uspešni. Osrednji del stene — Diamond je veljal za nepreplezljivega in tam ni nihče niti poskušal.

Šele okrog leta 1950, ko so bile druge stene v gori že prepredene s številnimi plezalnimi smermi, so začeli zoreti prvi načrti o vzponu prek Diamonda. Plezalci so si steno ogledovali z vseh mogočih strani, vzpenjali so se po okoliških pečinah, toda mnogi so potem dokončno odnehali, ker so menili, da njihove sposobnosti, alpinistično znanje in oprema ne bodo steni kos. 1954 sta dva plezalca prišla pod steno s trdnim namenom, da vsaj poskusita, toda rangerji so jima vzpon preprečili še pred začetkom, v bojazni, da bo prišlo do nove nesreče. 1959 sta z edinim ciljem — preplezati Diamond prišla iz oddaljenih Yosemitev odlična plezalca Chouinard in Weeks. Neopazno, brez vednosti rangerjev in lokalnih plezalcev sta se približala steni, toda huda nevihta ju je pogнала v dolino.

Leta 1960 je bil Diamond končno preplezan. Uspešna plezalca sta prišla iz Yosemitev — David Rearick in Bob Kamps. Spet so bile enkrat presežene meje »nemogočega«. V naslednjih letih so se s steno spoprijeli legendarni plezalci, nosilci zlate dobe ameriškega alpinizma — Layton Kor, Royal Robbins in mnogi drugi. Nastajale so nove smeri, ocenjene z najvišjimi težavnostnimi stopnjami. Stena je dočakala tudi prvi zimski vzpon (Kor, Goss, 1967), prvi solovzpon (Forrest, 1970), prvo prosto ponovitev (Goss, Logan, 1975), prvo žensko, prvi zimski solovzpon itd.

Utrujeni posedamo sredi kanjona. Za nami je nekajurno garanje v previsih in težkih počeh, ki do skrajnosti obremenijo mišice in voljo. Vroče sonce Colorada je neusmiljeno pripekalo, od vročine smo kar malo omotični. Živorjave granitne stene z rdečkastimi odtenki, kratkohlačni plezalci, deroča reka in peklena vročina — to je Eldorado Springs Canyon, kraljestvo prostega plezanja, kjer so mnoge izmed najtežjih ameriških plezalnih smeri. Za danes smo s plezanjem končali, prijetna izčrpanost in zavest uspeha kljubujeta pritožbam telesa, ki se nikakor ne more sprizniti z vročino nad 40 stopinj. Sproščeno se pogovarjava s skupino dolgolasih plezalcev. Največ seveda o alpinizmu, pa o Jugoslaviji in še o marsičem. Teme za pogovori so neizčrpne, tudi jezikovna pregrada jih ne zmanjša. Česar ne znava prav povedati, uganejo, česar ne doumeva, poskušajo povedati na najbolj preprost način. Tako se pogovarjamo o vsem, o resnih in smešnih stvareh. Smeh pa je, še posebej, če je iskren, v vseh jezikih enak. Nič več naju ne preseneča njihova sproščenost, odprtost. Teh nekaj tednov živiva njihovo življenje in brez problemov sva se kmalu otresla predsodkov in zadržanosti.

Med šumenjem deroče reke nama pripoved prijateljev pričara kraje, ki sva jih že videla, in nove, ki jih šele bova. Nove lepote, doživetja, nepozabni vtisi. Novi napori, nova veselja in sreča, ki se ne poležejo noben dan, le stopnjujejo se bolj in bolj. Neznana ali komaj poznana imena vzbujajo dražljiv občutek pričakovanja. Needles (igle), Devils Tower (hudičev stolp) . . . , Wind Rivers, Diamond. In o Diamondu se prijatelj razgovori. Henry nama je to steno določil kot najin zadnji in najpomembnejši vzpon v ameriških gorah. Že samo ime ima poseben zven, obeta nekaj posebnega, velikega in moram si priznati, da me navdaja tudi z neugodnimi občutki. Bojazen pred neuspehom v tej steni vsake toliko časa pokljuje v dobro razpoloženje, a vsakodnevni uspehi jo sproti izničujejo. O steni veliko govorijo, s spoštovanjem. Menda so tam vsak dan hude nevihte in velika nadmorska višina jemlje sapo. Pa so vseeno tudi tam pred nekaj leti začeli uveljavljati popolnoma prosto plezanje celih smeri. Nekaj neverjetnih prostih ponovitev

Vzhodna stena Longs Peak, 4336 m, (Diamond) v Rocky Mountain. Smer Grand Traverse

so v zadnjih letih zmogli odlični ameriški plezalci. Plezali so težavnostni stopnji 5.10 in 5.11 na nadmorski višini čez 4000 metrov! Še vedno pa vzponi opravljeni na klasičen način — s prostim in tehničnim plezanjem niso prav nič izgubili na veljavi.

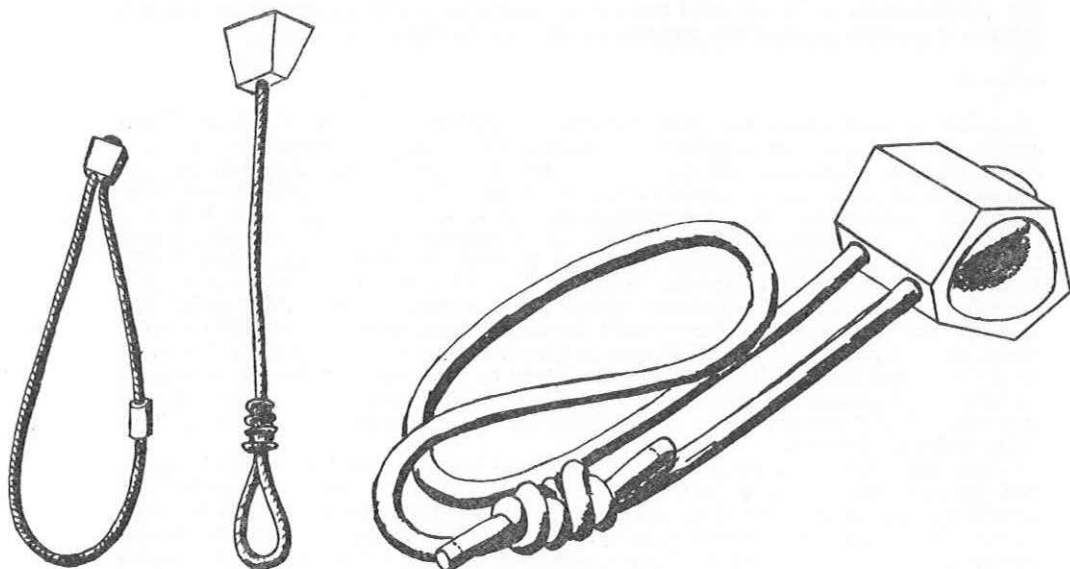
— — —

Dan pred vzponom. Zbrani smo pred čevljarsko delavnico in trgovino, ki sta last Steva Komita. Bil je soplezalec legendarnega Laytona Kora, sedaj pa prodaja in popravlja čevlje mnogim plezalcem, rad pove katero izmed svojih bogatih doživetij, pa tudi marsikateri pametni nasvet namenji mlajšim tovarišem. Pogovoru se pridruži tudi Mike Covington, eden najbolj znanih ameriških alpinistov. Sprašujeva ga, kako je bilo z Messnerjem na Dhaulagiriju, ko pa zveza, da je verjetno najboljši poznavalec stene Diamonda, se vsa najina vprašanja obrnejo v to smer. Predvsem naju zanima, koliko časa zahteva vzpon prek Diamonda. Nasmejan kot vedno mirno odvrne, da sva lahko prepričana, da bova morala bivakirati nekje v steni, verjetno na edini dobri polici, kjer prestane noč večina navez. Ne vem komu, Borutu ali meni, je kljub temu padla v glavo misel, da bova smer Yellow Wall, ki smo jo izbrali, vseeno poskusila preplezati v enem dnevu. Ko poleg avtomobilov pripravljamo opremo za najin vzpon, skleneva, da s seboj ne bova vzela opreme za bivakiranje, le dve tanki, izdelani bivak vreči, da bova plezala brez čelad. Tudi hrano si karseda skopo odmeriva, vse z namenom, da bosta nahrbtnika lažja, midva pa hitrejša.

Tehnično opremo nama izbirajo prijatelji — le nekaj klinov, pa cel kup zatičev in vponk, prižeme in stremena, katera bova v Diamondu rabila prvič in zadnjič med najinim bivanjem v ZDA. Tik pred odhodom nama Henry na skrivaj potisne v nahrbtnik še nekaj klinov. »Za vsak primer,« pripomni. Nato se pospremljena s številnimi dobrimi željami posloviva. Z nama sta le še Earl Wiggins, najin soplezalec iz Black Canyon, in njegova žena, tudi odlična plezalka. Odpeljala naju bosta do rangerske postaje, kjer bomo prijavili vzpon.

Med vožnjo se za nekaj trenutkov prikaže stena. Napol skrita v globoki krnici priklepa občudujoče poglede. Težki, črni oblaki se grmadijo nad goro in zamolklo grmenje nama načenja samozavest. »Popoldne je, čas vsakodnevnih neviht,« naju potolaži Earl. Na postaji pa razočarana zveva, da je v smeri Yellow Wall, kamor sva namenjena, že neka druga naveza, nikakor pa ne smeta biti v isti smeri hkrati dve navezi. Predlagajo kako drugo goro, vendar sva trdno odločena, da se lotiva Diamonda. Po daljšem pogovoru pa se vse srečno konča. Izberemo smer Grand Traverse, ki je »ta prava«. Pravijo, da je celo še težja in mnogo manj plezana od smeri Yellow Wall. Ne vem, ali naj se veselim te spremembe, saj je sedaj še verjetneje, da vzpona ne bova opravila v enem dnevu. Na tihem še upava. Menda se je to posrečilo do sedaj le eni navezi. Toda ni časa za taka razmišljanja, zelo se nama mudi. Še danes imava namen priti na veliko gredino, imenovano Broadway, ki je v steni Diamonda kakih 150 metrov visoko. Na njej navadno prespijo noč plezalci pred vzponom, saj se šele nad njo začne prava stena — navpičen in previsen gladek zid, ki sega vse do vrha Longs Peaka. Prijazno dekle nama hitro prepíše opis smeri, rangerji dajo nekaj dobromamernih nasvetov in že hitiva skozi borove gozdiče proti gori. Ko jo ugledava, se zdi strašno daleč. Komaj opaziva, da so temni oblaki prekrili že dobro polovico neba in da grmenje postaja vse močnejše in pogostejše. Šele, ko prisopihava prek majhnega sedla do živozelenega ledeniškega jezera, se nama odkrije stena v vsej svoji mogočnosti. Sploh ni zelo visoka, morda okrog 500 metrov, toda njena fantastična zgradba deluje prav neverjetno. Razbrazdani, izžlebljeni stebri se iz belih snežišč vzpenjajo na polico Broadway. Ta se skoraj vodoravno zajeda prek stene. In nad njo se v nebo poganjajo gladke, na prvi pogled nerazčlenjene navpične plošče, okrašene z izrazitimi strehami in črnimi mokrimi lisami. Posebna rumeno siva barva skale daje steni prav poseben videz, lastnost, ki je ne sprejemaš samo z očmi, zaznavaš jo nekje globoko v sebi, preveva te z mogočnimi občutki in nisi si na jasnem, s čim te navdaja: s strahom, ponižnim spoštovanjem, zanosnim občudovanjem lepote...

Med ogromnimi bolvani, ki so kdovekdaj prihrumeli iz grozljivih prepadov in obmirovali v pobočju nad jezerom, iščeva vodo. Tekava sem in tja, draži naju vabljivo šumenje, ki prihaja izpod kamnov, potočka pa ne najdeva takoj. Ko sva že precej nestrpna, se Borutu le posreči. Komaj še napolniva čutari, ko naravne sile prekipe. Temnim oblakom in grmenju se pridruži obilna pošiljka sodre, ki se kot motna bela zavesa s pridušenim žvenketom spusti čez steno, pobeli krnico in rahlo vzvalovi jezero. Zbeživa v luknjo pod ogromno skalo in tam drgetava še vedno v kratkih hlačah, čas pa izkoristiva za skromno malico. Ko se mokri blagoslov poleže, odhitiva proti steni. V snegu ležijo kosí stare vrvi, nekaj raztrganih cunj in opreme. Kdove kakšne drame so se tu odigravale. Toda najine misli in koraki hitijo dalje. Skrbi naju krušljiv kamin, ki drži do Broadwaya, ocenjen je z dobro štirico, vendar ga nenavezana brez problemov hitro izdelava in kmalu gaziva sneg na veliki gredini. Prav posrečena sva najbrž videti, ko v kratkih hlačah prikolo-

Razne vrste zatičev

vrativa iz strmega kamina na zasneženi Broadway, ki leži že okrog 4000 m visoko. Seveda se kar najhitreje preoblečeva.

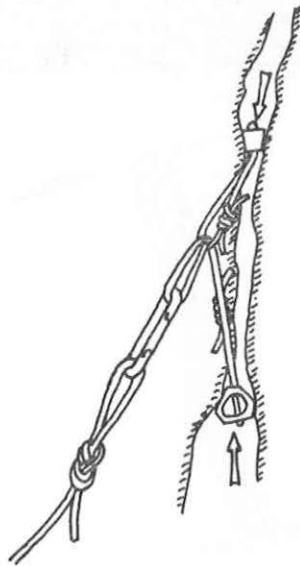
Do noči je še dobra ura, zato skleneva napeti vrvi v prvem raztežaju. Preden pričnem s plezanjem, prideta na polico dva mlada plezalca, namenjena v smer Yellow Wall, torej naveza, ki naju je prehitela pri izbiri prvotno načrtovanega vzpona. Pa jima nič ne zameriva, saj imava boljši nadomestek v smeri Grand Traverse. Pomagata nama najti vstop smeri, saj je opis precej čuden. Piše o velikih strehah in težavnosti A_4 takoj nad tlemi. S pomočjo dveh zatičev in ne pretežkim prostim plezanjem se priglufam mimo streh. Veselo se pridušam, da ni ne duha ne sluha o kakšni A_4 , čeprav sem tega vesel. Stena pa, kot bi se mi hotela maščevati; že v naslednjih metrih se znajdem na meji padca v čudni gladki plošči. S kotičkom očesa še opazim globoko pod seboj Američana, ki mirno večerjata, pa Boruta, ki me varuje, in bleščeče beli sneg na polici, kamor bom vsak čas zgrmel. Ko mi roke že drevenijo in popuščajo od napora, dosežem nekaj majhnih oprimkov. S poslednjimi močmi krčevito grabim za drobnimi razčlembami in komaj premagam nerodno mesto. Temni se že, ko se izteče vrv. V polmraku klečim na drobni polički in napenjam oči za primernimi razpokami, kamor bi zabil kline za stojšče. Toda vse počí so plitve, slepe in ker ni druge možnosti, jih natoščem z najmanjšimi klini-specialčki, pa še ti le neradi zlezejo nekaj centimetrov globoko. Mrzlično iščem še kako drugo rešitev, pa je ni. Po daljšem premisleku vpnem v kline še Borutovo vrv. S prižemami se že v temi počasi vzpenja proti meni, jaz pa ves čas mislim na drobne, nezanesljive koščke kovine, na katerih visiva s prijateljem. Po njegovo težo se krivijo, otipavam jih, da bi zaznal, kdaj se bo kateri izpulil, čeprav tudi potem ne bi imel kaj storiti. Šele, ko je pri meni, si nekoliko oddahnem. Vso plezalno opremo pustiva na polički, potem pa se sila previdno spustiva nazaj na gredino. Dokler se z nogami ne dotaknem snega na njej, ne popusti zoprni strah in s precejšnjim naporom volje preganjam prvide, kako z razprtimi rokami letim skozi noč, se odbijem od police in izginjam v temnem prepadu.

Privoščiva si skromno večerjico, nekaj besed z Američanom, potem pa si pripraviva »postelji«. Ploščad, kjer normalno bivakirajo pred vzponom, je vsa zasnežena in poledenela, zato si poiščeva na stranski polički vsak svojo vdolbino, kakih 10 m narazen. Borut verjetno že spi, ko se jaz še vedno premetavam in si na ozkem prostorčku skušam pričarati čimveč udobja. Zvit v dve gubi, s koleno čez rob police, se zavijem v strgano bivak vrečo in obmirujem.

Luči milijonskega mesta Denverja razposajeno migljajo iz teme, daleč in nizko na obzorju. Kot njihov slaboten odsev se iskri množica zvezd, skoraj neopazen, a tako značilen del gorskih noči. Potreba po počitku preganja negotovost, sence strahu se razblinjajo in le poželjivo pričakovanje doživetij naslednjega dne bo ugasnilo skupaj z zavestjo. Na ozki, navzdol nagnjeni polički mi tako minevajo ure. S hrbtom se dotikam hladne stene in mislim na to, kako se z neizprosno navpičnostjo in mnogimi previsi

671 Slabo zataknjena zatiča

Kombinacija dveh zatičev v navpičnih počeh

vzpenjam naravnost v črno nebo. Noč je nepopisno mirna, v globoko tišino se nežno vmešava le pridušeno žuborenje potočka, v katerega se topi sneg na gredini. Prepričujem se, da moram zaspati in kar dobro mi uspeva. Vseeno pa se pogosto prebujam, pričakujoče pogledam na uro, za kratek čas z vsemi čuti vsrkavam vedno enako, a tako polno podoba črnega prostora, potem pa spet utonem v tankem, šelestečem zavetju folije, ki me komaj varuje pred hudim mrazom.

Jutro. Neprijetno prodira vame spoznanje, da je konec kratkega počitka. Čeprav je še trdna tema, se za naju že pričinja dolg in naporen dan, poln negotovosti, in za njim verjetno še eden ali dva. Sprašujeva se, kdaj naju bo stena izpustila iz prepadnega objema. Oba tiho upava, da še danes, ko pa trezno razmisliiva, se zdi ta možnost še najmanj mogoča.

S prižemami se hitro povzpneva na prvo stojišče, raztežaj nad Broadwayem. Borut je na vrsti za drugi raztežaj in v poltemi previdno leze. Zoprna negotovost in vedno navzoči optimizem se prerekata, ko opazujem gladko steno, ki nad nama kipi v neskončno modrino. Še vedno ne veva zagotovo, če sva v pravi smeri. Nikjer ni niti sledu o klinih, zagozdah, ki so tako vsakdanji pojav v domačih težkih smereh. Le neizrazita poč se zarezuje skozi granitno navpičnost in dokazuje, da je čeznjo edini možen prehod. Borut že telovadi nekaj metrov nad menoj po odpočeni luski, stena pa se osvobaja zadnjih nočnih senc. Oči mi ves čas begajo od soplezalca na vzhod, kjer na lahno zameglenem obzorju vsak čas pričakujem sonce.

Drobna lučka, rastoča iz daljnih meglic, mi prikuje pogled. Počasi se veča in oblikuje oranžno kroglo. Kot uročen strmim vanjo. Iz zamaknenosti me zdrami Borutov klic, našel je prvi klin. Obrnem se nazaj k steni, da bi odgovoril, pa ne spravim besede iz ust. Še pred nekaj trenutki mračni, hladni granitni velikan sedaj žari v nepopisnih barvah. Prvi je brezobličnost jutranjega mraka premagal medli škrlatni odtенок. Od trenutka postaja močnejši in sprevrže se v vijoličasto, nato v živordečo svetlobo, ki kot plamen ožarja steno. Tej fantastični harmoniji skale in svetlobe se pridruži še jasno nebo, za katerega se zdi, da postaja vedno temnejše. Stena žari vedno svetleje, modrina nad njo pa temni, spominja me na barvo morja, kot sva ga opazovala med poletom prek oceana. Za nadaljni opis prizora bi zaman iskal primernih besed...

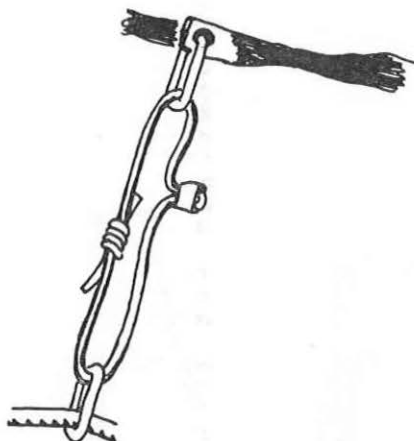
Od vznemirjenja mi drhte roke, ko izza obleke vlečem fotoaparata in se trudim delček vsega ujeti na filmski trak. Žalostno pravilo pa spet pride do veljave. Čim popolnejša je lepota, tem bolj je minljiva. Krogla na vzhodu ni več oranžna, sedaj vsenaokoli sipa slepeče žarke in stena je spet rumenorjava — Diamond, ki veličastno kraljuje nad krnico in bistrim jezerom.

Borut se spet trudi v vertikalni visoko nad menoj in jaz mu podajam vrv. Zatopljen v sladkobno preišljevanje si brundam preprosto pesmico in prelevam pravkar doživete vtise. Podobnih prizorov so mi že naklonile domače gore. Morda niso bili tako divje lepi, zato pa bolj nežni in domači. Takrat mi je pogled počival na znanih vrhovih slovenskih gora, tu pa mi oko zaman išče znane obrise, vsenaokoli je le tuji granit Skalnega gorovja (Rocky Mountains in velika ravnina Colorada čez pol obzorja).

Na koncu raztežaja zmanjka vrvi, zato brž populim klinčke, ki so mi včeraj zvečer nachenjali živce in s težkim nahrbtnikom pričnem plezati. Prav nič prijetno ni plezati brez varovanja, drug za drugim, a sedaj ne gre drugače. Tako telovadiva po navpični razpoki 40 metrov narazen in teh nekaj minut je vrv le utvara, mnogo bolj je važno zaupanje

Varno

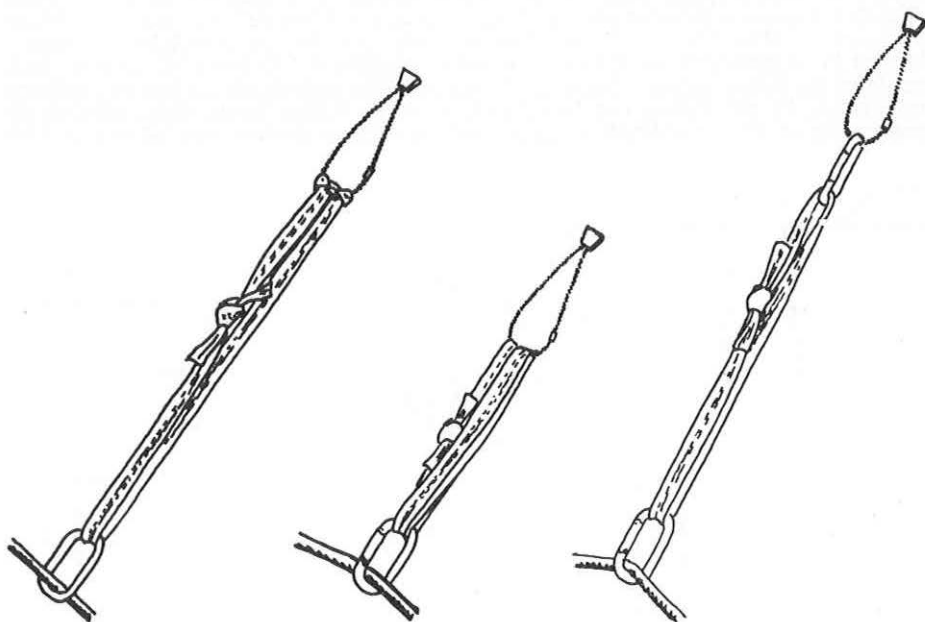
Nevarno

vase in v soplezalca. Pošteno si oddahnem, ko si Borut uredi stojišče in lahko začnem uporabljati prižeme. Hitro sem pri njem, vendar na stojišču potrta ugotoviva, da sva za ta — drugi raztežaj porabila cele 3 ure in da pri taki hitrosti plezanja potrebujeva najmanj 2 dni za ves vzpon. Z veliko vneto se lotim naslednjega raztežaja. Na srečo je plezanje večinoma prosto, v mejah šeste stopnje, in mi gre hitro od rok. Ves čas me preveva misel, da sva začela prepočasi in zato tako hitim, da niti ne opazim, kdaj se izteče vrv. Spet plezava drug za drugim, le da je tokrat Borut 40 m pod mano. Iz dveh tako narediva le en sam zelo dolg raztežaj.

Sedaj čutiva, da se nama je odprlo. Pozna se nama več kot mesec dni trajajoče plezanje v skrajno težkih ameriških smereh in bolvanih. Prvi v navezi zmaguje večinoma v težkem prostem plezanju navpične počti in zajede, drugi pa se za njim z največjo hitrostjo povzpne s prižemami po napeti vrvi. Na stojišču drugi le odloži nahrbtnik in prižeme, ovesi se s šopom zatičev in vponk in vlogi se zamenjata. Tako je prva polovica stene kar hitro pod nama. V njej sva našla le 3 kline, 2 sva zabila, drugače pa sva uporabljala samo zatiče. Še pred poldnevom priplezam do ozke poličke visoko v steni, kjer navadno bivakirajo. Za trenutek ugledam Američana v sosednji smeri (Yellow Wall). Pošteno je presenečen, ko se prek velike luske zavijtim na poličko. Zavpije mi, da sva zelo hitra, jaz pa se le zadovoljno nasmehnem in ga pozdravim.

Toda zadovoljstvo je kratko, kmalu ga nadomesti skrb z primesjo strahu. Gora bo nastopila z enim svojih najhujših orožij — slabim vremenom. Temni oblaki so že prekrili nebo in v grozljivem plesu se zgrinjajo okoli Diamonda. Oddaljeno grmenje se približuje in prispeva k morečemu vzdušju. Še preden Borut pripleza do mene, zašklebečejo debela zrna sódre po steni, ki se ovije z mokro zaveso. Bojim se, da ne bo začelo mesti, saj sva že precej nad 4000 metri. Dolgo časa nemočno čepiva na ozki polički. Nevihta doseže vrhunec in slepeči bliski med oglušujočim grmenjem švigajo proti robu stene, zdi se, kot bi vsa gora podrhtevala pod močnimi udarci. Spomnim se vseh pripovedovanj o Diamondu in njegovih nevihtah, pa Mika, ki nama je smeje zagotavljal, da bova bivakirala. Saj bova nemara res, v takem divjanju elementov se tudi ganiti ne moreva s police.

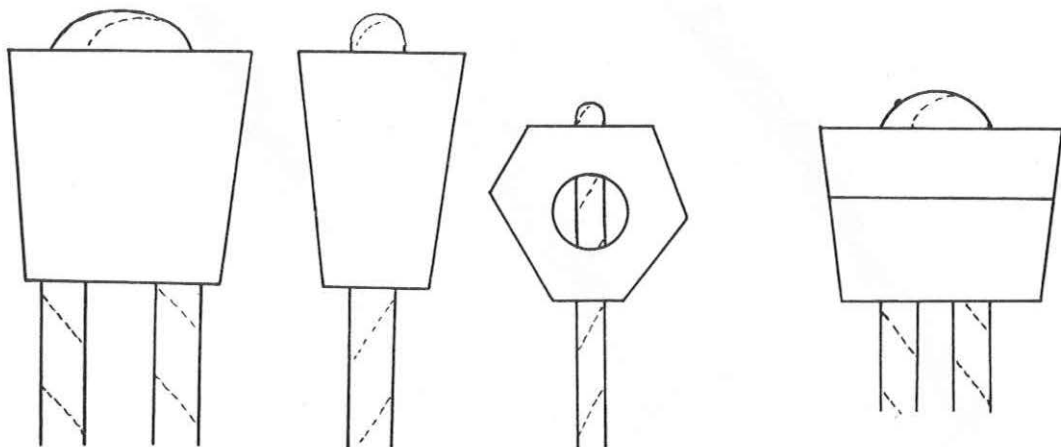
Skoraj eno uro neusmiljeno besni nevihta, potem pa se nenadoma zjasni. Ker ne poznava gore in njenih »navad«, naju navda novo upanje. Borut se loti ozkega kamina, ocenjenega s šesto stopnjo, ki pa je popolnoma moker in zahteva velike napore. Zasanjano opazujem nebo, ki je spet popolnoma jasno, ko me predrami zlovešče brnenje. Temne sence — veliki oskalki pribrne tik ob meni in izginejo v prepad. Borut mi zavpije, da je kamin zelo krušljiv, medtem pa leti naravnost nadme že nova pošiljka kamenja. V naglici sprostim vrv, s katero sem privezan na klíne, potem pa se začnem umikati projektilom. Brez čelad sva in že majhen kamen bi bil lahko usoden. Tako se trudiva vsak po svoje.

Soplezalec z naporom gvozdí v mokrem kaminu, jaz pa v divjem plesu poskakujem po polički sem in tja in se do skrajnosti napet umikam brnečim kosom granita. Ko priplezava do vodoravne počí, najbolj izrazite različembe v zgornjem delu stene, se vreme spet poslabša. Na nižjem, levem robu stene skozi raztrgano megleno zaveso opazim nekaj pisanih postav v čeladah, ki naju z zanimanjem opazujejo. Za trenutek jim zavidam, saj niso ujetniki navpičnosti, vsak čas lahko zapustijo goro. A ta občutek je le hipna slabost, majhna v primerjavi z močno voljo in veliko željo, ki poznata samo eno pot — navpično navzgor po mokrem granitnem zidu, kljub nevihtam, ki jih gora kuha nad svojimi mogočnimi nedri.

Pred menoj je prečnica, po kateri je smer dobila ime. Na njenem koncu se vabljivo kaže prav majhna polička. V mokrem, mastnem granitu z nogami ne morem ničesar opraviti, zato jo preplezam višeč samo na rokah. Na polički počiva velika luska, previdno jo objamem in se hočem potegniti navzgor. Toda zlomek se drži stene le na dveh mestih, skalna gmota se odpre kot vrata na tečajih. Le zavpijem še, potem pa z neverjetno hitrostjo pretelovadim prečnico v obratni smeri do Borutovega stojišča. Po daljšem premisleku se spet lotim prečnice. Skrajno previdno se splazim na poličko, lusko prijemljem nežno, kot bi bila iz najfinejšega stekla. Vem, da jo lahko z enim samim neprevidnim gibom spravim iz ležišča in potem skupaj z nekaj stotov težko skalno gmoto poletim navzdol. Napet do zadnjega vlakna slednjič stojim s konicami plezalnikov na ostrem vrhu luske in se stegujem k zanki drobnega zatiča nad seboj. Sreča se mi tudi tokrat ne izneveri in nič se ne zgodi. Le nova nevihta se najavlja z oddaljenim hrumenjem. Tokrat je zvočna predigra kratka. Komaj se rešim neprijetne luske, privršijo goste, debele kaplje. Spet se pričinja ples vetra in dežja ob bučni spremljavi grmenja. Neprosto voljni udeleženec — moja malenkost pa se z obupnimi napori počasi prebija navzgor. Raztežaj je v suhi skalí v mejah zgornje šeste stopnje z malo tehnike, sedaj pa v plitve razpokice zatikam vse mogoče zatiče, dopovedujem si, da so tako zanič, da nanje še slike ne bi obesil, pa vendar visim na njih z vso težo, ker mokra skala odločno zavrača vsak poskus prostega plezanja. Požiram množico vode, ki se zliva iz megle in vsake toliko časa zavpijem Borutu, da bom padel. Da se od strahu in naporov ne segrejem, slabi učinkovito vodno hlajenje — pri rokavicah in ovratniku noter, pri čevljih ven. Prepojen z ledenomrzlim dežjem se, začuda brez padca, privlečem do velike strehe, kjer je stojišče.

Šele, ko Borut pleza zadnji res težak raztežaj, se naravne sile unesejo, tokrat dokončno. Svetloba počasi ugaša in rahle meglice puhtijo iz mokre stene. Rob stene je že vabljivo blizu. V zadnjih dveh raztežajih se odloča o tem, ali bova bivakirala v steni ali pa nama bo uspelo tisto, kar se je zdelo skoraj nemogoče. Počasno, toda zanesljivo umiranje dneva naju navdaja z rastočo nestrpnostjo, toda zahtevna mokra mesta ne dopuščajo nobene naglice. Dobro se zavedava, da bova morala v trenutku, ko se znoči obstati in bivakirati, ker imava le eno šibko svetilko. Kot obseden se s prižemami poganjam navzgor v predzadnjem raztežaju in še ves zadihan se lotim zadnjega. Tekma s časom se bliža vrhuncu. V rastočem polmraku gvozdím po krušljivem, sluzastem kaminu in vznemirjenje se sprevača v občutek gotovosti, do nama bo uspelo. Toda usoda se še enkrat poigra z nama. Le 10 metrov pete stopnje me še loči od rešilnega roba stene, ko se zatakne ena izmed vrvi, ki mi jih podaja Borut. Kljub hudemu naperzanju je ne more osvoboditi in glasno preklinja, jaz pa stiskam zobe od jeze in ždim

Zatiči

zagozden med steni kamina. Do teme je le še nekaj minut. Sprva hočeva vrvi, ki se je zataknila, presekat in izplezati s preostalo, potem pa se odločiva, da jo vseeno, tudi za ceno bivaka pod robom stene, skušava rešiti. Borut me preneha varovati, odveže se s stojišča in se spusti v globino. Trdno se držim za mastne oprimke in čakam neskončno počasi tekoče minute. Le kdor je že doživel kaj podobnega, lahko razume, s kakšnimi občutki opazujem izginjanje zadnje večerne svetlobe. Dokler mrak ne prekrije vseh obrisov, si skušam vtisniti v spomin podrobnosti zadnjih metrov stene, da jih bom poskusil preplezati v temi. Borutu je uspelo rešiti vrvi, zadihan, toda dobre volje se vrne na stojišče globoko pod mano. Sedaj me čakajo le še zadnji, najbolj odločilni metri stene. Najprej gladka plošča z zadnjimi oprimki, ki jih še vidim, in nato strma poč, ki se kot odsekana konča na robu stene. Tema je že popolna, le tip in neugnana sreča mi še pomagata. Zadnji metri mojega plezanja v Diamondu so podobni obupnim poskusom človeka, ki se utaplja. Po kolenih, s komolci, s krčevito napetimi prsti tipam v temi za oprimki, ki jih noče biti, drsim navzdol, v zadnjem trenutku pa vedno najdem zasilno razčlemba ali dovolj trenja, da ne padem. Ko se privlečem čez rob, se uležem v kotanjo polno ostrih skal kot v najudobnejšo posteljo. Le en sam, slabo zataknenj zatič sem imel za varovanje v tem zadnjem raztežaju. Res je šlo za las.

Uspelo nama je. Smer sva zmogla v enem hudo dolgem dnevu. Šešlo se nama je dobesedno do minute natančno. Če bi naju tema ujela prej, bi morala noč preživeti v steni.

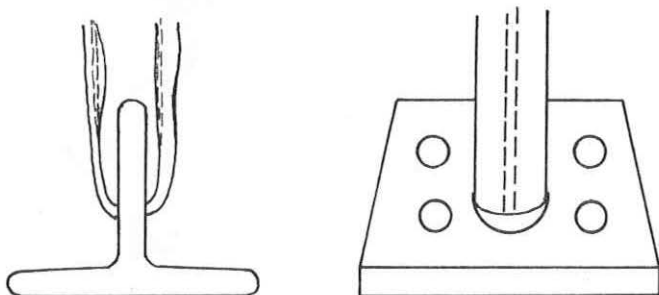
Na vrhu požrešno obračunava z zadnjimi ostanki hrane. Vsenaokrog je nepredirna tema, le daleč spodaj na južnem obzorju se še vedno iskri sanjski prizor, migotajoče lučke Denverja. Oster veter naju prežene z vrha. Sestopa po ploščati severni steni ne poznavata. Kljub dobri volji in optimizmu nama ni dano najti klina za spust po vrvi. Z ugašajočo svetilko sredi noči blodiva po policah mogočne gore in zaman iščeva. Nenadoma je pod nama le še črna praznina, iz katere zamolklo donijo zvoki padajočega kamenja. Levo in desno ni prehodov, od zgoraj sva prišla in brleča svetilka odpoveduje. Nerada se odločiva za bivač.

Tako premočena drgetava vso noč sredi položne severne stene, nekako na višini 4200 m. Niti za minuto mi ne uspe zaspati, zvit v dve gubi ždim na polici in si drgnem prste, ki mi zmrzujejo v mokrih čevljih. Razcefrana vreča iz folije mi daje le borno zavetje pred vetrom. Borutu ni prav nič bolje. Strupeni mraz že v kali zatre vsako romantično čustvo, ki ga vzbuja neizmerna spokojnost gorske noči. Morda je zavest uspeha edina, ki nama vsaj malo lajša neskončno počasi tekoče ure. Pred jutrom mraz še bolj pritisne. Borut me vedno pogosteje sprašuje, koliko je ura, sam pa še večkrat pogledujem na drobna kazalca, ki se premikata obupno počasi.

Ko se končno zdani, presenečeno ugotoviva, da sva bivakirala le nekaj minut proč od klina za spust. Prvi sončni žarki naju pozdravijo, ko drsiva po mokrih vrveh proti grušču. Temperaturna sprememba je prav neverjetna, kmalu nama je v mokri obleki navkljub prijetno toplo. Vesel sem, da je vzpon končan. Z občutkom velikega zadovoljstva, morda celo sreče, se oziram nazaj v temnorumeni Diamond. S pogledom božam ostre granitne oblike in težko mi je, ker vem, da se sem najbrž nikdar več ne bom vrnili.

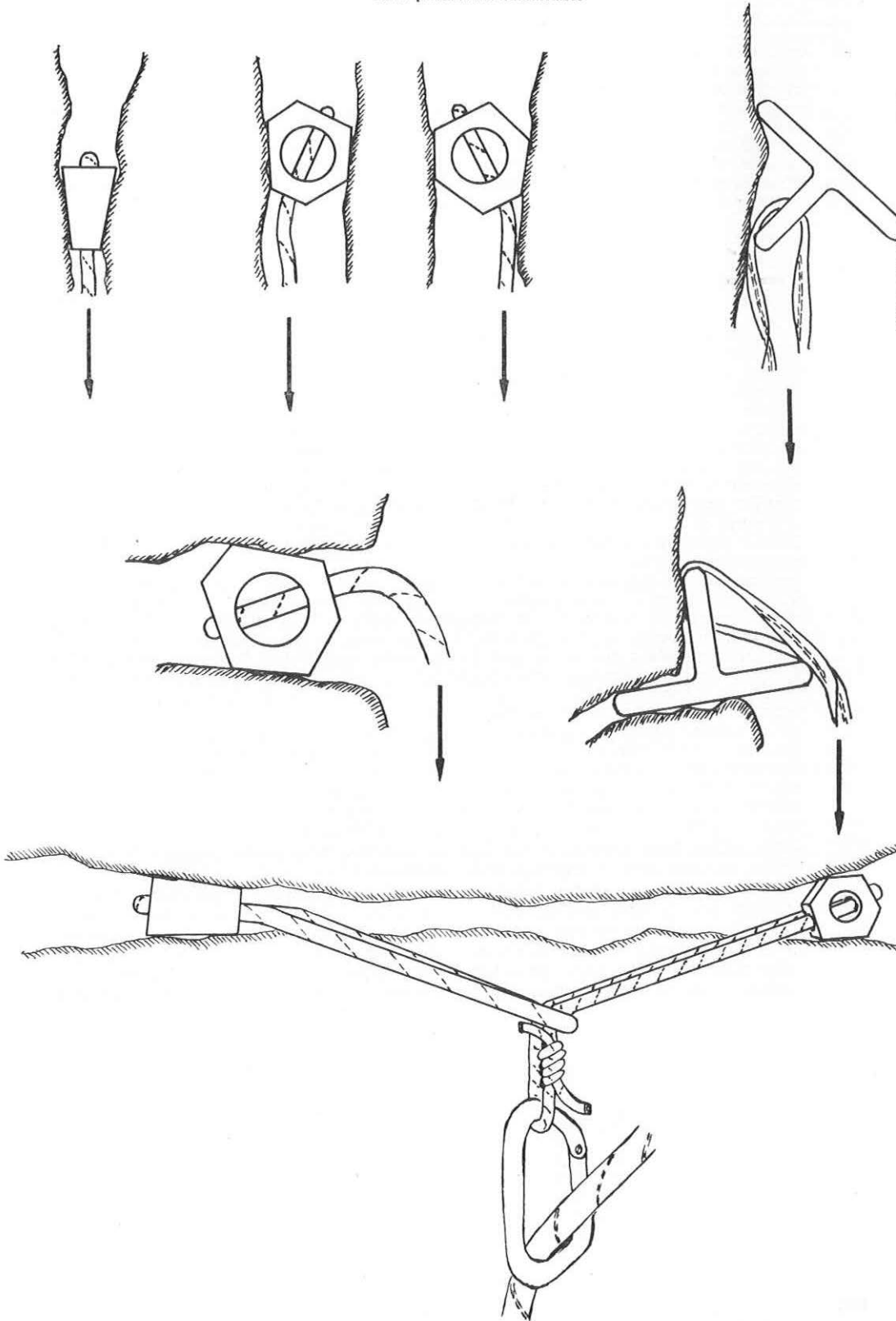
Dolgi sestop hitro mineva. Vedno bolj se zavedava mogočnega doživetja in uspeha. Dolina, ki nama pomeni prijatelje, težko pričakovani počitek, je vse bližje.

S kamnom v roki se podim po livadah Longs Peaka in preganjam tolste svizce. Kosmate, na videz prav prijazne živalce, v resnici pa grozni požeruhi, so se mi hudo zamerile. Pred nekaj tedni so mi pod steno Capitola iz zaprtega nahrbtnika izvlekli fotoaparata in ga vsega pogrizli, Borutu so pojedli superge in nogavice, na koncu pa sva pošteno lačna ugotovila, da so nama do zadnje drobtinice pospravili vso hrano. V gorovju Wind Riwera pa so mi skoraj povsem razcefrali nahrbtnik, žrli so vse od usnja in nylona do

Zatiči

Smer pričakovane obremenitve

Na str. 670—676: risbe kažejo tehnične pripomočke, ki jih v težkih stenah rabijo ameriški plezalci

armaflexa. Kosmate kepe s košatimi repi se oglašajo s posmehljivimi žvižgi, še preden pa se jim približam, izginejo pod najbližjo skalo.

Na rangerski postaji je vročina že kar neznosna. Rangerji so še bolj prijazni kot pred dvema dnevoma. Kmalu pride po naju nasmejeni Henry s tovarišem. Pravi, da je edini verjel, da bova smer preplezala v enem dnevu, druge pa sva presenetila. Popoldne se vrnemo »domov«, torej v mesto Boulder. Zvečer smo povabljeni na obilno večerjo pri vodji ameriške ekspedicije na Manaslu in spet srečava prijatelje. Naslednji dan splezamo še kratko, toda izredno težko (5.10) smer v nama že kar domači steni Eldorado kanjona. To je najin poslovilni vzpon, prav primeren za uspešen zaključek.

Najino zadnjo noč v Združenih državah preživimo v razigranem vrvežu zabavišnega parka sredi vele mesta Denverja. Slovo od prijateljev je težko, toda prežema nas upanje, da se še kdaj vidimo.

Visoko nad Atlantikom, v hrumeči kovinski ptici, ki naju nosi proti domu, se končujejo skoraj štirideset dni trajajoče sanje. Toda bile so resnične!

Smer Grand Traverse (5.9, A₄) v vzhodni steni Diamonda (Longs Peak, 4336 m) v gorovju Rocky Mountain sva 29. julija 1978 v 17 urah preplezala Borut Bergant in Iztok Tomazin, oba AO Tržič. Bil je to eden prvih vzponov brez bivaka v smeri.

SKALA IN MORJE V SIMBIOZI, PA ŠOLA DR. KARLA ŠTREKLJA

DR. SLAVKO TUTA

Ko so se naši predniki pred tisoč in nekaj stoletji, v času »preseljevanja narodov«, srečali z morjem, je bilo morje tisti podaljšek Sredozemskega, ki so mu Rimljani dali ime Mare Adriaticum. Zato so tudi stari Slovani prevzeli to ime. Postalo je Adrijansko morje ali Adrija, iz katere je nastala današnja oblika Jadransko morje. Kar na kratko Jadran. Tu smo mi. Če vas zanima, tudi jaz, sin gora, ki me je tujec najprej izpulil iz osrčja Soške doline in me presadil, ko bi mi bila morala vzcveteti mladost, na enega tistih Eolskih otokov, na koncu Tirenskega morja, kjer veter ne najde miru. Ob lepem vremenu spomladi ali na jesen je z juga pokukala 3263 m visoka Etna, da mi je srce še bolj trepetalo od domotožja. Od vsega otočja in moje kolonije nisem po treh letih bivanja odnesel na sever ničesar drugega kot kup učenosti iz knjig, ki mi jih je nasvetoval študijski program, nekaj novih, čeprav imenitnih poznanstev, in prazno srce. Starec, ki so mu mladost odrekli. Pol stoletja je minilo in ta starec je postal starec tudi po letih. Zdaj sedi pri odprtem oknu in gleda skozi oreh pri sosedovi hiši na morje, ki se zrcali proti Gradeški laguni. Če bi stopil za hišo, bi gledal Grmado, ki s svojimi 323 m ne zbuja velike pozornosti, razen tistemu, ki pozna njen pomen v prvi svetovni vojni. Je pa to hribček, na katerega radi stopimo, da se nam oko sprostí po vsem Krasu in ob čistem ozračju celo na Julijske Alpe.

Kaj je lepšega kot s tega obmorskega kraja gledati goro, visoko 2863 metrov z imenom iz naše prazgodovine. Pogled nanj sicer ni enak tistemu s Sovatne, to ne, toda na ogrlici zasneženih višin bode v oči biser izredne velikosti. In že se srečaš s spomini, vezanimi na dogajanja in na brezmejno ljubezen do vsega, kar ima smisel, da živiš.

Umirjeno se Grmada spušča k morju in le skalovje ob njem daje vtis nenehnega izpričevanja njegove moči, ko se valovi penijo na njem. Tako od nekdaj, odkar je morje. Odkar so skale. Odkar je človek, ki to gleda in čuti. To pljuskanje, to vztrajno prihajanje in odhajanje vode, ki včasih liže peščeno vznožje ali pa se vanje zaletavajo razburkani valovi, daje vtis, da sta morje in skala v nekem trajnem, skupnem življenju in da oba potrebujeta za svoj obstoj to skupnost. Lahko bi to nerazdružno skupnost primerjali z algo v morju ali z morskó vetrnico.

Da se je starec, ki o tem razmišlja, naselil za stalno na tem morskem bregu, je seveda drug razlog. Tisto preganjanje in zapiranje se je bilo končno uneslo. Konec je bilo tudi šole, kjer so nas pitali s pametnimi in nespametnimi znanji, da so nas usposobili za koristne člane družbe. Če smo sploh koristni. Zavladal je mir, če se temu lahko tako reče. Ker je tudi človek tako bitje, da si najde družico, sem to storil tudi jaz in se iz mesta potegnil na deželo. Vedno ob morju, vedno pod hribom, vedno na naši, sicer skrajni naši zemlji, naši pa le. Pa kaj bi ne! Prisluhnite!